

Особливості гуманітарної підготовки в технічному ВНЗ: проблеми і перспективи

Т. Є. Шевчук

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна
*Corresponding author. E-mail: tamara.shevchuk@gmail.com

Paper received 28.01.2016; Accepted for publication 15.02.2016.

Анотація. Важливе значення в системі вищої технічної освіти України сьогодні надається гуманітарній підготовці. Автором аналізуються особливості гуманітарної підготовки в технічних ВНЗ. Доведено, що гуманітарна підготовка є вагомим складовою процесом формування особистості майбутнього фахівця інженера.

Ключові слова: гуманітарна підготовка, гуманітаризація, інженерна освіта, міждисциплінарна інтеграція, неперервна освіта.

Вступ. Реформування вищої освіти сьогодні в Україні здійснюється за напрямками її гуманітаризації. Мета гуманітаризації освіти – сформувати фахівця, культурну людину, що знає історію свого народу, традиції, вміє працювати в колективі; може реалізовувати свої творчі здібності. Як вказують науковці, сучасний інженер, крім професійних знань і навичок повинен бути носієм високої загальної культури, яка формується гуманітарними, суспільствознавчими дисциплінами. Гуманітарні знання допомагають фахівцеві стати професіоналом-творцем, а не тільки виконавцем. Тому однією з суттєвих та актуальних проблем вищої технічної освіти сьогодні є: одночасно з високоякісною спеціальною фаховою підготовкою, надати студентам гуманітарну підготовку, одночасно провести гуманізацію і гуманітаризацію вищої освіти.

Короткий огляд публікацій по темі. За висновками багатьох українських учених (Г. Васянович [1], І. Зязюн [2], О. Каверіна [3], Е. Лузік [4], Н. Ничкало [5], С. Сисоева [6] та ін.) нова якість освіти і професійної підготовки майбутніх фахівців безпосередньо пов'язана з проблемою формування і розвитку у вищій технічній школі гуманітарної підготовки та інтегрованих знань, умінь і навичок майбутніх фахівців на основі міждисциплінарних зв'язків суспільно-гуманітарних, природничих і технічних циклів дисциплін та їх практичного застосування в майбутній професійній діяльності.

Метою статті є: на основі науково-педагогічних джерел охарактеризувати особливості гуманітарної підготовки майбутніх фахівців в технічних ВНЗ. Указати проблеми гуманітарної підготовки в технічних ВНЗ і окреслити шляхи вирішення даних проблем.

Виклад основного матеріалу. В сучасній українській освіті, щодо гуманітарної підготовки студентів, доводиться констатувати прикрий факт, що на сьогодні як у ВНЗ, так і в Міністерстві освіти і науки, майже не оперують термінологічним апаратом, прийнятим у Європі, Америці та інших державах. У нас і історію, і політологію, і соціологію, і психологію, і мовознавство, й інші дисципліни називають гуманітарними, тоді як на Заході чітко розрізняють гуманітарні та суспільні науки. До кола останніх відносять політологію, соціологію, інколи історію та деякі інші. У роботах українського вченого О. Михайліченка дається аналіз сутності гуманітарних наук, які викладаються у вищій школі. Класифікуючи

науки, О. Михайліченко запропонував здійснювати розподіл наук за соціальними, суспільними і гуманітарними напрямками [10].

До **соціальних наук** О. Михайліченко відносить ті науки, які «вивчають саме ті процеси, що пов'язані з відносинами у конкретному соціальному стані, який склався об'єктивно на певному історичному етапі та найменше стосуються суб'єктивних відносин між людьми», дослідник відніс соціологію, соціальну психологію, правознавство, політичну економію, історію, демографію, соціальну статистику, соціальну гігієну [10, с. 6]. До **суспільних наук**, які «за своїм призначенням пов'язані з власними, окремими культурними та історичними надбаннями людства, суспільними нормами та установками, пов'язаними з окремою особою, окремою сім'єю, окремим класом, окремою групою, нацією, державою, ін., для яких характерні етнічні, національні, релігійні ознаки», дослідник відніс психологію, педагогіку, філософію, мовознавство, літературознавство, релігієзнавство, мистецтвознавство, археологію, етнографію, краєзнавство, культурологію, естетику, економіку. До **гуманітарних наук** «слід відносити клас (перелік) наук, що вивчають людину у сфері її духовної, розумової, етичної, культурної і суспільної діяльності», а саме: рідна та іноземна мови, література, антропологія, теологія, журналістика, етнографія, етика, мистецькі науки та ін. У системі вищої освіти гуманітарні, суспільні та соціальні науки трансформуються у відповідні навчальні дисципліни, які характеризуються загальним терміном суспільствознавчі. Але у нормативних документах присутні ще кілька назв: дисципліни соціально-економічної підготовки студентів [8].

Таким чином, є необхідним узгодження переліку і трактування вищезазначених дисциплін, які складають гуманітарну підготовку, державними органами, а вищими – узгодження викладання технічних, природничо-математичних дисциплін із гуманітарними.

В одній із резолюцій Ради Європи, ухвалених на початку XXI століття, були визначені п'ять груп ключових компетенцій, які мають опанувати студенти: «1) політичні і соціальні компетенції, пов'язані зі здатністю взяти на себе відповідальність, брати участь у спільному прийнятті рішень, у функціонуванні демократичних інститутів, регулювати конфлікти ненасильницьким способом; 2) компетенції, що визначають здатність до життя в багатокультурному та

багатонаціональному суспільстві, поширення клімату терпимості, здатність жити з людьми інших культур, мов та релігій, розуміти відмінності, поважати одні одних; 3) компетенції, що визначають володіння усним і письмовим спілкуванням, зокрема іноземними мовами; 4) компетенції, пов'язані з виникненням інформаційного суспільства, володіння новими технологіями, розуміння їх застосування, здатність до аналізу й відбору зростаючих обсягів інформації та реклами; 5) компетенції, що реалізують здатність і бажання неперервної, протягом усього життя, освіти як основи підтримання професійної конкурентоспроможності, адаптаційного потенціалу до суспільства, яке змінюється» [7]. Як бачимо, профільну освіту зараховано до останньої групи компетенцій. Натомість перші три стосуються аспектів, «відповідальними» за які є гуманітарні та суспільні науки. Навіть більше: у групі «інформаційно-технологічних» компетенцій теж ідеться про «розуміння застосування» технологій, а його значним чином формують саме гуманітарні та суспільні дисципліни. Так само й у групі «профільних компетенцій» ідеться про «здатність і бажання» набувати освіти, про адаптацію до суспільства.

О. Каверіна, вказує, що «необхідність переходу вищої технічної освіти на якісно новий рівень пов'язана із суттєвими трансформаціями функцій професійної діяльності майбутніх інженерів, з урахуванням інтеграційних процесів, які визнаються сьогодні основною закономірністю розвитку педагогічної науки і освітньої практики» [3], тому перед освітянами ставиться завдання підвищити морально-етичну, психологічну та загальну культуру випускника вищої школи, – це ще одна особливість гуманітарної підготовки.

Спираючись на підхід, що «гуманізація освіти – це, в першу чергу, зміна спрямованості всієї системи навчання та його цілей у бік виховання неповторної, яскравої індивідуальності, унікальності духовно-моральної особистості», Ж. Свиренко, стверджує, що сучасний випускник вищого технічного закладу повинен не тільки компетентно діяти в професійній сфері, але й володіти загальнолюдськими і національними моральними цінностями, сповідувати й стверджувати в повсякденній праці у всіх сферах свого життя ідеї та принципи гуманізму [9, с. 5].

Нова гуманітарна парадигма освіти, яка формується на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду, розвитку науки, культури, освіти й виховання, доведених теорією та перевірених практикою знань, має відповідати потребам особистості, суспільства та держави. Одним з основних шляхів переходу на нову парадигму, вважають С. Сисоєва [6] та ін., є вироблення стратегії розвитку гуманітарної освіти в технічних та інших вищих навчальних закладах освіти, перспектив відродження й розвитку національної вищої школи, нових педагогічних технологій та інших змін.

Очевидно, що «лише викладач, що має гуманістичний світогляд, необхідні особисті якості, педагогічну спрямованість, базу психолого-педагогічної підготовки, викладач, якому «комфортно» в своїй діяльності, може побудувати педагогічний

процес в гуманістичному руслі і забезпечити гідну гуманітарну підготовку у технічному ВНЗ». Значущою є взаємодія студента і викладача, що забезпечує розвиток особистості фахівця, його культури, толерантного ставлення до інших людей, культур, народностей, думок, ідей тощо. Наприклад, за наслідками аналізу анкет студентів механіко-енергетичного інституту НУВГП м. Рівне, 71% бакалаврів і 87% магістрантів відповідно вважають, що особистість викладача і стиль його спілкування відіграють першочергову роль у процесі засвоєння знань, так само, як і творча атмосфера на занятті впливає на працездатність і ефективність засвоєння матеріалу.

Організаційно необхідним в технічних ВНЗ є узгодження викладання технічних, фахових, природничо-математичних дисциплін із гуманітарними. Якщо в умовах ринку вимоги до професійної підготовки постійно зростають, то гуманітарний комплекс наук конкуренції зі спеціальними дисциплінами не витримує. Від гуманізації освіти багато в чому залежить інтелектуально-творчий потенціал особистості. Гуманітарна підготовка повинна спрямовуватись на виховання індивіда як активного і вольового суб'єкта, здатного до самостійних зусиль у навчанні. А сучасні методи викладання гуманітарних дисциплін частіше затемнюють зміст, ніж розкривають його. Це добре відчувається на прикладі студентів, які спроможні переказати все те, що їм викладали, але не в змозі використати здобуті знання у новій ситуації, їхні знання скоріше визначаються шириною обсягу, ніж глибиною розуміння. ВНЗ повинен вчити студента мати власну думку, повинен стати школою мислення, а не школою запам'ятовування і відтворення інформації [13].

Гуманітарні науки в XXI сторіччі демонструють таку тенденцію і особливість в гуманітарній освіті, як міждисциплінарність (особливо на прикладах закладів ВНЗ). По-перше, ця тенденція проявляється: у тісному взаємозв'язку гуманітарних наук із практичними курсами на основі об'єднання спеціально відібраних «блоків» з галузей естетики, етики, філософії, психологічного практикуму з формування «почуття впевненості в собі» і ін. Такий міждисциплінарний комплекс повинен стати основою гуманітарного знання, оскільки поєднує в собі значний теоретичний прошарок із наступною практичною реалізацією. По-друге, міждисциплінарний підхід чітко простежує тенденцію створення «блоку» з гуманітарних і природничо-наукових дисциплін. Цей варіант виявляє ідентичність із моделлю НТС (наука, техніка, суспільство), покладеною в основу більшості розроблених і впроваджених у навчальний процес інтегрованих курсів у США, наприклад, «Техніка в літературі», «Техніка й суспільні цінності», «Соціальний ефект суспільного прогресу», «Релігія й суспільні науки». Реформи в системі американської освіти відбилися в перегляді структури змісту, методів, форм гуманізації й гуманітаризації у вищій школі США. Отже, в американській науці розвивалися різні гуманістичні спрямування, що вважали своїм предметом особистість, котра споконвічно прагне до самоактуалізації,

саморозвитку, але тільки останнім часом у зв'язку з усвідомленням кризи освіти, культури й людини, загрози самого її існування наростає орієнтація на самоцінність людської особистості – мети, а не засобу суспільного розвитку.

Дослідники виділяють педагогічні, загально-дидактичні та психологічні умови, котрі сприяють формуванню наукових понять на міждисциплінарній основі: 1) погоджене у часі вивчення окремих навчальних дисциплін, коли кожна з них спирається на попередню понятійну базу і готує студентів до успішного засвоєння понять наступної дисципліни; 2) необхідність забезпечення наступності й неперервності у розвитку понять; поняття, котрі є загальними для низки дисциплін, мають від дисципліни до дисципліни неперервно розвиватися, наповнюватися новим змістом, збагачуватися новими зв'язками; 3) єдність в інтерпретації загальнонаукових понять; 4) виключення дублювання одних і тих самих понять при вивченні різних дисциплін; 5) здійснення єдиного підходу до розкриття однакових класів понять [14].

Принцип міждисциплінарної інтеграції повинен бути основним механізмом оптимізації структури моделі знань у системі дисциплін, що перетворює всю систему підготовки в теоретичний, технологічний і методичний засіб побудови моделей професійної діяльності. Інформаційне суспільство як нова історична фаза розвитку цивілізації, в якій головними продуктами виробництва є інформація й знання, характеризується збільшенням їхньої ролі в житті суспільства. Зростання частки інформаційних комунікацій спричинило створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей і задовольняє їхні потреби в інформаційних продуктах і послугах. Інформатизація освіти зробила реальним застосування різноманітних технологій і моделей інтегрованого навчання, таких як:

- трансдисциплінарна модель навчання, що передбачає інтеграцію дисциплін в єдиний навчальний курс, інтеграцію держстандартів і вимог замовників;

- міждисциплінарна (проблемна) модель навчання, що передбачає навчання в процесі роботи над проектом; модель практичної орієнтації навчання за виконуваними функціями, галузями техніки, робочим місцем, сферами професійної діяльності. Сучасні телекомунікаційні пошукові системи дають можливість автоматично збирати, класифікувати й структурувати інформацію з кількох сотень і навіть тисяч віддалених комп'ютерів водночас.

Процес модернізації вищої технічної освіти висуває принципово нові вимоги, які передусім спрямовані на виконання нових завдань і в гуманітарній підготовці також, серед яких адаптація молодшої людини до швидкоплинних змін у суспільстві. Зміни, що відбуваються у національній системі освіти відповідають сучасним світовим тенденціям, які зумовлюють необхідність удосконалення підсистем, що забезпечують освіту і підготовку протягом усього життя, оновлення змісту навчання, розробки стандартів, впровадження нових технологій

професійної підготовки кадрів. За таких умов, уточнює дослідниця Н. Ничкало, потрібний новий підхід, згідно з яким освіта в XXI столітті спрямовуватиметься на забезпечення неперервності в усіх ланках навчання, створення необхідних умов для доступу кожної людини до оволодіння новими знаннями, цінностями, відносинами, компетенціями і вміннями. Нова доба заверджує суспільство, яке має постійно навчатися [5, с. 42].

У Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) одним із принципів реалізації освіти визначено її *неперервність*, що «відкриває можливість для постійного поглиблення загально-освітньої (в тому числі і гуманітарної) та фахової підготовки, досягнення цілісності й наступності у навчанні та вихованні; перетворення набуття освіти у процес, що триває упродовж всього життя людини» [12, с. 5].

Державна політика України щодо неперервної освіти ґрунтується на врахуванні світових тенденцій розвитку освіти у контексті соціально-економічних, соціокультурних, соціо-гуманітарних, технічних, технологічних змін. У системі вищої освіти активно відбуваються процеси, спрямовані на забезпечення взаємного визнання документів про вищу освіту в рамках Болонської декларації [11]. Незважаючи на всі проблеми, що виникають за цих умов, Болонська декларація знаходить все більше прихильників, оскільки системи вищої освіти в Україні і країнах Європейського Союзу цілком порівнювані за рівнями і кваліфікаціями. «Освіта протягом всього життя є багатостороннім діалектичним процесом ... Як індивідуальний досвід кожного, він є також найбільш складним різновидом соціальних відношень через те, що належить, водночас, до культури, праці, громадянськості» [15]. Варто зазначити, що вчені застерігають від спрощеного розуміння цього принципу як простої суми початкової і безперервної освіти: освіта для всіх протягом всього життя передбачає формування «суспільства, що навчається», яке вийде за межі концепції «трьох періодів життя» (періодів освіти, трудової діяльності і перебування на пенсії). Освіта дорослих в різноманітних формах повинна стати в суспільстві пріоритетом. У зв'язку з цим, необхідно переглянути роль університетів. Вони не повинні бути лише «фабриками» з виробництва дипломованих фахівців, а стати одним з основних генераторів економічного і культурного розвитку.

Висновки. Високий рівень підготовки сучасного фахівця вимагає принципово змінювати освітній простір і освітню політику в Україні. Суть і мета якісного оновлення вищої освіти в XXI ст. – підготовка випускника, здатного оволодіти будь-яким фахом. Ми згодні з думкою дослідників, котрі вважають, що слід розвивати у студентів уміння усвідомлено використовувати потенціал гуманітарних і фундаментальних дисциплін для цілісного, комплексного розв'язання професійних завдань. Це можливо тільки на основі міждисциплінарної інтеграції, нової дидактичної концепції цілісної навчальної дисципліни вищого закладу освіти. Процес гуманітарної підготовки у технічному ВНЗ потребує змін і реформування. Однак традиційна практика

діяльності технічних вищих навчальних закладів не забезпечує необхідної єдності між гуманітарними дисциплінами та професійною підготовкою студентів, тому необхідно запроваджувати зміни як на загальнодержавному рівні, так і на рівні ВНЗ.

Всебічне вивчення проблеми інтеграції в освіті підтвердило її значимість і позитивний вплив на педагогічний процес, який варто продовжувати, втілювати і досліджувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васянович Г. Гуманітарна освіта у процесі підготовки технічної еліти України / Г. Васянович // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Збірник наук. праць/ за ред. Л. Л. Товажнянського, О. Г. Романовського. Вип.27(31): в 3-х частинах. – Ч. 1 – Харків: НТУ «ХПІ» 2010. – С. 97-102.
2. Зязюн І. А. Гуманізація та гуманітаризація професійної освіти : Наук.-метод. зб. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти; ред. І. А. Зязюн [та ін.]. – К. : [б.в.], 1996. 2. – 160 с.
3. Каверина О. Г. Гуманітаризація технічного образования в свете современных требований к профессиональной подготовке будущих инженеров / О. Г. Каверина [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/23776/1/kaverina.pdf>.
4. Лузік Е. Гуманітарна освіта в процесі підготовки спеціалістів профільних ВНЗ України : проблеми та перспективи / Е. Лузік // Філософія освіти. – 2006. – № 2(4). – С. 266–276.
5. Ничкало Н. Г. Професійно-технічна освіта України : проблеми досліджень / АПН України, Нац. спостережув. центр України. – К. : Науковий світ, 1999. – 28 с.
6. Сисоєва С. О. Вища освіта України : реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко / МОН України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України – К. : ВД ЕКМО, 2011. – 368 с.
7. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання прот. усього життя" від 18.12.2006 р. реж. дост.zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975
8. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента. № 642 від 09.07.2009 р. Наказ Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/4283/.] та гуманітарні дисципліни [Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін. Лист МОН України від 11.03.2015 № 1/9-120. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/46343/.
9. Свиренко Ж. С. Виховання гуманізму в студентів вищих технічних навчальних закладів у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Ж. С. Свиренко. – Луганськ, 2009. – 20 с.
10. Михайличенко О. В. Класифікація наук та визначення поняття суспільно-політичних дисциплін / О. В. Михайличенко // Теорія і методика навчання суспільних дисциплін : науково-педагогічний журнал. – Вип. 1. – Суми: СумДПУ, 2011. –С. 4–14
11. Про внесення змін до наказу МОН від 09.07.2009 р. № 642. Наказ МОНУ № 831 від 25.08.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/8760/.
12. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін. Лист МОН України від 11.03.2015 № 1/9-120. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/46343/.
13. Олійник О. Особливості гуманітарної підготовки та професійної компетентності студентів у технічних ВНЗ. / О. Олійник // Донецький вісник наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка. Мовознавство, т.26. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2009. – 252 с.
14. Різун В. В. Журналістська освіта та наука в контексті нових змін в освітній і науковій галузях // Українська журналістика: умови функціонування та перспективи розвитку: Зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького; Відп. ред.: С. М. Квіт, Т. Г. Бондаренко. – Черкаси, 2007. – 528. – С.61 – 65
15. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) // Освіта. – 1993. – Спеціальний випуск, № 45–46. – С. 2–15.

REFERENCES

1. Vasyanovych G. Humanitarian education in preparing technical elite Ukraine / H.Vasyanovych // Problems and prospects of forming national humanitarian-technical elite: Collection of Science. works / ed. L.L.Tovazhnyanskoho, O.H.Romanovskoho. Vyp.27 (31): in 3 parts. - Part 1 harkov: NTU "KPI" 2010. - P. 97-102.
2. Zyazyun I. A Humanization and liberalization of professional education, scientific-method. Coll. / Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of pedagogy and psychology. education; ed. IA Zyazyun [et al.]. - K.: [BV], 1996. 160 p 2.
3. Kaveryna O. G. Humanitaryzatsiyya tehnycheskoho education in Sveti sovremennykh Professional trebovaniy the preparation for future engineers / EG Kaveryna [electronic resource]. - Access <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/23776/1/kaverina.pdf>.
4. Luzik E. Humanitarian education in preparation professionals specialized universities of Ukraine: problems and prospects / E Luzik // Philosophy of Education. - 2006. - № 2 (4). - S. 266 -276.
5. Nychkalo N. G Vocational Education of Ukraine: problems of research / APS of Ukraine, Nat. sposterezhev. Center of Ukraine. - K.: World Scientific, 1999. - 28 p.
6. Sysoiev S. Higher education Ukraine: realities of contemporary / SA Sysoiev, my friend NG / MES of Ukraine, Borys Grinchenko Kyiv University, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine - Kyiv, WA ESMO, 2011. - 368 pp.
7. Recommendation 2006/962 / EC of the European Parliament and the Council (EU) "On the core competencies for learning prot. Life" of 18.12.2006, p. Prod. dost.zakon.rada.gov.ua / laws / show / 994_975
8. On the organization of the study of humanities on the student's free choice. Number 642 of 09.07.2009 p. Ministry of Education and Science of Ukraine. [Electronic resource]. - Access: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/4283/.] And the humanities [On organization studying humanities. Letter of Ukraine from 11.03.2015 № 1 / 9-120. [Electronic resource]. - Access: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/46343/.
9. Svyrenko J. C. Education humanism in students of higher technical educational institutions in the process of studying the humanities: Author. ... Dissertation on competition sciences. degree candidate. ped. Sciences: 13.00.07 "Theory

- and Methods of Education" / J. C. Svyrenko. - Lugansk, 2009. - 20 p.
10. Micklechenko E. V. Classification of sciences and the definition of social and political sciences / OV Mickle // Theory and methods of teaching social sciences, scientific and educational magazine. - Vol. 1. - Sumy: SumDPU, 2011. -С. 4-14
 11. Amending the Order of MES from 09.07.2009 g. № 642. Mona Order number 831 of 25.08.2010. [Electronic resource]. - Access: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/8760/.
 12. On the organization of the study humanities. Letter of Ukraine from 11.03.2015 № 1 / 9-120. [Electronic resource]. - Access: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/46343/.
 13. Oleinik O. Features humanitarian training and professional competence of students in technical colleges. / A. Oleynik Donetsk // Bulletin of the Society. Taras Shevchenko. Linguistics, t.26. - Donetsk: East Publishing House, 2009. - 252 p.
 14. Rizun V.V. Journalistic education and science in the context of new developments in the educational and scientific fields // Ukrainian journalism: operating conditions and development prospects: Coll. Science. pr. / MES of Ukraine. Cherkassy th. University of them. B. Khmelnytsky; Ans. Ed.: SM Apr, T. Bondarenko. - Cherkasy, 2007. - 528. - p.61 – 65
 15. State national program "Education" (Ukraine XXI century) // Education. - 1993. - Special edition, № 45-46. - P. 2-15.

The peculiarities of the humanitarian training in technical Universities: problems and prospects

T. E. Shevchuk

Annotation. The humanitarian training occupies the significant part in the system of a higher technical education in Ukraine the present day. The author analyses the peculiarities of the humanitarian training in technical universities. It is proved that the humanitarian training is an important component in the formation process of the personality of a specialist engineer to be.

Keywords: the humanitarian training, humanitarization, engineering education, interdisciplinary integration, continuing education.

Особенности гуманитарной подготовки в техническом ВУЗе: проблемы и перспективы.

Т. Е. Шевчук

Аннотация. Важное значение в системе высшего технического образования Украины сегодня играет гуманитарная подготовка. Автор проанализировал особенности гуманитарной подготовки в техническом ВУЗе. В исследовании доведено, что гуманитарная подготовка является одной из важных частей процесса формирования личности будущего специалиста инженера.

Ключевые слова: гуманитарная подготовка, гуманитаризация, инженерное образование, междисциплинарная интеграция, непрерывное образование.